

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1906, kl. 3 e. m.

*Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 7, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående medling i arbetstvister dels ock tre med föranledande af propositionen väckta motioner.*

Genom proposition, n:o 84, af den 9 mars 1906, hvilken blifvit för behandling öfverlämnad till sammansatta stats- och lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag angående medling i arbetstvister.

I sammanhang med nämnda proposition har utskottet till behandling förehåft tre särskilda i anledning af propositionen väckta motioner, nämligen inom Första Kammaren n:o 39, af herr *Nisser*, samt inom Andra Kammaren n:o 154, af herr *E. Räf*, och n:o 156, af herr *C. R. Johansson* i Jönköping.

Den af herr *Nisser* afgifna motionen är af följande lydelse:

Herr Nissers  
motion.

»År 1901 den 19 oktober aflämnades till Konungen af (genom nådigt bref af den 27 oktober 1899) utsedde kommitterade: »*Förslag till lag om vissa arbetsaftal*», hvarjämte kommittén ansåg sig för detta förslags kompletterande böra samtidigt föreslå vissa ändringar dels i 17 kap. 4 § handelsbanken, dels ock i 19 och 25 kap. strafflagen.

År 1903 den 21 december ingick till Konungen från därtill (genom nådigt bref af den 29 november 1901) utsedde kommitterade:

»*Förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet.*

Dessa lagars ändamål skulle vara att på *rättslig grund* bygga de viktiga och nödvändiga bestämmelser, som ovilkorligen krävas för att bringa ordning, reda och klarhet på alla de områden och inom alla de institut, där arbetets rätt och arbetets frihet måste hafva lagens stöd

emot okynne, våld och förföljelser, hvilka hvarje rättänkande och rätt-sinnad måste anse olagliga, om än inga lagar finnas, och hvarförutan vårt lands hela ekonomiska välfärd skall äfventyras.

I hvad mån dessa lagförslag kunna vara ägnade att rätt uppfylla det med dem åsyftade ändamål har Riksdagen tyvärr ännu icke blifvit satt i tillfälle att bedöma och afgöra, då de icke blifvit af Kungl. Maj:t för Riksdagen framlagda. Visserligen inkom i Kungl. Maj:ts proposition n:o 98 till 1905 års Riksdag »Förslag till lag om ändring i 19 och 25 kap. strafflagen», hämtadt utur det här ofvan relaterade kommittéförslaget af den 19 oktober 1901 »om vissa arbetsaftal» — men från detta lösryckt, hvilket må synas så mycket märkligare, som »Förslaget» börjar med dessa ord: »Har någon, som åtagit sig att arbeta för annan, före utgången af den tid, *hvarunder aftalet skolat gälla* — — —», och sålunda hvilande på en förutsättning, som icke hade stöd i någon förut af Riksdagen behandlad, än mindre antagen lag om arbetsaftal.

Det synes dock tydligt och klart, att då de lagbestämmelser, hvilka i ingressen häröfvan nämnts, just måste utgöra den grund, på hvilken lagbestämmelser i härmed sammanhängande frågor måste hvila och hvarförutan dessa senare lagbestämmelser blifva utan både »grund och följd», så måste dessa grundläggande bestämmelser i första hand behandlas och först därefter eller helst i samband med dem sådana lagbestämmelser tillkomma, som äro af dem beroende eller af dem utgöra en logisk konsekvens.

Hit hörer nu helt naturligt — förutom den ofvannämnda Kungl. Maj:ts proposition n:o 98 af år 1905 — den till denna Riksdag inkomna Kungl. Maj:ts proposition n:o 84 med »förslag till lag angående medling i arbetstvister» och hvilken för öfrigt utgör en visserligen icke förbättrad form af den för 1903 års Riksdag framlagda Kungl. Maj:ts proposition n:o 17 i samma ämne.

Att här ingå på någon närmare kritik af detta lagförslags innebörd, hvad rättslig kraft och verkan det skulle medföra för de tvistande parterna eller om det ens kan göra anspråk på att rubriceras under namnet *Lag*, är icke denna motions syfte, utan dess mening är att med skärpa framhålla, att en lag, som rör en af »ett ordnadt och lagbundet samhälles viktigaste frågor, icke får sakna det nödiga underlaget af sådana bestämmelser, som innefattas i ej mindre »lag om arbetsaftal» än äfven »lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet», deras rättigheter och skyldigheter såsom juridiska personligheter.

I ett »lagförslag om medling i arbetstvister» måste äfven sådana fall förutsättas och rättsligt behandlas, där tvisten urartar till sådana öfvergrepp, som taga sitt uttryck i s. k. »boykottning», »blockad» och dylika — emot god samhällsordning och lagbundet skick helt och hållet stridande — handlingar.

Hvilka motiv än må hafva förelegat och förorsakat, att nödig hänsyn alls icke tagits till nu berörda förhållanden, och hvarigenom äfven de på detta område framlagda Kungl. Maj:ts propositioner helt och hållet saknat den allsidighet, omfattning och innebörd, som frågornas stora vikt och betydelse visserligen kräft och kräfva, så kan här icke med fog förebäras det ofta hörda talet om »nya påhitt», »onödiga lagbestämmelser» med mera dylikt, ty därom vittna såväl den »öfversikt af *utländsk lagstiftning* angående vissa arbetsaftal», som åtföljer 1901 års kommittéförslag, som ock den »redogörelse för det viktigaste af den *utländska lagstiftningen* om föreningar för icke ekonomisk verksamhet», hvilken finnes bifogad 1903 års kommittéförslag, och i hvilka båda hänvisas till och redogöres för lagstiftningar på detta område från alla civiliserade europeiska länder, — men dit vårt eget kära Sverige icke längre synes få rätt att räkna sig!

På grund af hvad här ofvan framhållits och då någon som helst effektiv kraft och verkan icke *kan* vinnas af lagbestämmelser, hvilka tillkomma utan några för deras »raison d'être» nödvändiga och grundläggande stadganden och icke heller till sitt innehåll äga den allsidighet och omfattning, som begreppet *lag* ovillkorligen kräver, tillåter jag mig härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen — med förklarande, att Kungl. Maj:ts nu gjorda framställning i dess nådiga proposition n:o 84 med »förslag till lag angående medling i arbetstvister» icke kan af Riksdagen bifallas -- ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande om möjligt till nästkommande Riksdag af Förslag till lag om »medling i arbetstvister» med alla de bestämmelser, som erfordras för att densamma på sätt ofvan antyds må kunna motsvara sitt ändamål.»

Herr *Räfs* ofvanberörda motion är af följande lydelse:

»I anledning af Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 84, med förslag till lag angående medling i arbetstvister, har jag tagit mig friheten väcka följande motion.

Det förefaller, som detta lagförslag i intet afseende skulle vara bättre än det för 1903 års Riksdag framlagda, men icke godkända förslaget, utan i vissa afseenden till och med mindre tillfredsställande för

Herr *Räfs*  
motion.

respektive parter. Jag skall i detta afseende härmed lämna ordet till ett af arbetarnes eget organ, svenska arbetareförbundets tidning, »Arbetare-Tidningen», som i följande ord angifver, hvad han anser vara orsakerna till missnöjet med kommittéförslaget, hvilka ord också måste anses gälla Kungl. Maj:ts förslag, då detta uti berörda paragrafer är lika med kommitténs. Tidningen skrifver:

»Beträffande kommitténs *sammansättning* kunna vi ej underlåta att gifva uttryck åt vår förvåning öfver, att då här är fråga om en lag, som berör på det närmaste Sveriges arbetare *i allmänhet*, endast *en* arbetarerepresentant tillkallas, och denne ende utgöres af en medlem af *socialdemokratiska* partiet.

Enligt den officiella statistiken uppgick år 1903 antalet industri- och handverksarbetare i vårt land till cirka 320,000. Hela den socialistiska landsorganisationen räknar — enligt uppgift från socialistiskt håll — endast 80,000 medlemmar, hvilket antal dock säkerligen tarfvar åtskillig reduktion för att motsvara den *verkliga* medlemssiffran. Enligt de anförda statistiska uppgifterna skulle emellertid den socialistiska landsorganisationen omfatta endast omkring *25 procent* af alla Sveriges industri- och handverksarbetare. Ensamt dessa 25 procent beredas nu tillfälle att yttra sig om det betydelsefulla lagförslaget. De öfriga 75 procenten af oorganiserade eller till svenska arbetareförbundet hörande arbetare — den stora massan af landets industri- och handverksarbetare — *negligeras totalt*. Icke en enda arbetare från det lägret utses att uttala sig om ett förslag, som dock, om det blir gällande lag, kommer att beröra *alla* arbetare i riket, ej endast de 25 procenten socialister.

Den rätta proportionen hade gifvitvis varit den, att en arbetare tillkallats från hvardera af de tre grupperna; en från den socialistiska landsorganisationen, en från svenska arbetareförbundet och en från de oorganiserade arbetarne. Svenska arbetareförbundet är numer ej så obetydligt, att det ej alls är att räkna med. Vid verkstadskonflikten förra året lystrade ej mindre än cirka 7,000 af de utaf konflikten berörda arbetarne till den paroll, som af förbundet afgafs vid stridens början.

#### En olämplig omformulering af § 1.

Paragraf 1 i Kungl. Maj:ts lagförslag i ämnet vid 1903 års riksdag var af följande lydelse:

»För hvart och ett af de distrikt, i hvilka riket för sådant ändamål af Konungen indelas, förordnar Konungen en förlikningsman med

uppgift att söka verka för lösning af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare eller mellan olika grupper af arbetare.»

Sammansatta stats- och lagutskottet förordade bifall till denna ordalydelse af paragrafen och Andra Kammaren beslöt *godkänna* densamma med 109 röster mot 88. Äfven förliknings- och skiljenämndskommittén af år 1899 hade på enahanda sätt formulerat den ifrågasvarande paragrafen. I det nya kommittéförslaget har dock nu vidtagits den förändringen, att orden: »mellan olika grupper af arbetare» helt och hållet *uteslutits* ur paragrafen. Som motiv för uteslutningen af de berörda orden ha kommitterade i sitt utlåtande anført, att »det allmänna saknar anledning att, på sätt det föreliggande lagförslaget angifver, ingripa i tvister vare sig mellan olika arbetsgifvare eller mellan olika grupper af arbetare, förrän dessa tvister utvecklats till konflikter mellan arbetsgifvare och arbetare, enär de först då blifva af beskaffenhet att verka störande på arbetsförhållandena.»

I likhet med hvad som i *Aftonbladet* förut framhållits, anse äfven vi, att det vore ytterst oklokt att ur § 1 borttaga de ifrågasvarande orden. Ty det är ju ett allmänt känt sakförhållande, att ett ganska stort antal af de under senaste åren uppkomna arbetskoniikterna utgjorts af s. k. föreningsrättsstrider. Socialistiska arbetare på en viss arbetsplats söka intvinga arbetskamrater i de socialistiska fackföreningarna, och dessa intvingningssförsök resultera ofta i, att de socialistiska arbetarne proklamera strejk och »blockad» för att nå sitt syftemål. Enligt kommitterades förslag skulle nu förlikningsmannen i dylika fall *icke* ingripa. Fastän det uttryckligen i § 2 säges, att hans uppgift är att söka »förekomma störande afbrott i arbetet», skall han likväl lugnt åse, huru socialisterna trakassera och förfölja icke-socialistiska kamrater, och han skall icke inskrida, förrän en sådan »tvist» mellan grupper af arbetare blifvit af den beskaffenhet, att »den verkar störande på arbetsförhållandet». Om däremot en arbetsgifvare skulle förbjuda sina arbetare att tillhöra en viss förening, och konflikt på grund häraf hotar uppstå, så skall förlikningsmannen *omedelbart* ingripa på grund af att här är fråga om en »tvist mellan arbetsgifvare och arbetare».

*Vi tro emellertid, att Riksdagen ej skall antaga en lag, som indirekt skulle komma att skydda den förhatliga, socialistiska förföljelsetaktiken.\*)* Socialisterna önska naturligtvis ej, att förlikningsmannen i dylika fall skall ingripa och framdraga inför allmänheten trakasserierna, utan vill man i smyg fortsätta med att söka inpiska de icke-socialistiska arbetarne i fackföreningarna.

\*) Kursiveradt af motionären.

Mot kommittémajoritetens beslut att borttaga orden: »mellan olika grupper af arbetare» har ock en af ledamöterna, hr E. A. Magnusson, reserverat sig, emedan han anser att detta tillägg vara af mycket stor betydelse.

#### Valet af ledamöterna i förliknings- och skiljenämnderna.

Kommitterade ha äfven i ett annat afseende afvikit från Andra Kammarens beslut år 1903. Enligt kommitténs förslag skall förlikningsmannen ensam utse de »särskilda sakkunniga, som tillika med förlikningsmannen skola utgöra en nämnd för medlingens utförande». Dessa sakkunniga skulle, enligt det af Andra Kammaren vid 1903 års riksdag antagna förslaget, utses »till lika antal af *arbetsgifvarne* och *arbetarne*». Men kommitterade ha nu, som nämndt, ansett, att förlikningsmannen skall tillsätta dessa sakkunniga.

Ledamöterna i *skilje*-nämnden föreslå däremot, att kommitterade i § 7 skola utses af de »tvistande». På *hvilket* sätt detta val skall tillgå lämnar kommittén likväl ingen som helst anvisning. Detta är dock absolut nödvändigt, därest icke oreda och trassel rörande valet af dessa skiljemän skall uppstå vid, snart sagdt, *hvarje* tillfälle en skiljedom skall afkunnas. Om icke *alla* de af en arbetskonflikt berörda arbetarne på en viss arbetsplats få vara med om valet af skiljemännen, kan det inträffa, att de förklara sig ej komma att underkasta sig skiljenämndens utslag.»

Så långt »Arbetare-Tidningen».

Går man därefter äfven till den andra parten, arbetsgifvarne, så finner man i många fall ungefär samma missnöje där. Jag kunde i detta afseende anföra mycket uttömmande yttranden ur deras egna organ. Men jag förmodar saken är så allmänt bekant, att inga vittnesbörd göres behof.

I själfva verket synes således i det stora hela taget ingen af de parter, som förslaget skulle afse att tjäna, vara belåten därmed. Och om ett visst parti skulle ur helt andra synpunkter än arbetarens och arbetsgifvarens ändock finna med sin fördel förenligt, att förslaget blefve lag, så synes mig detta icke böra i större mån få inverka på Riksdagen till förslagets antagande, än hvad partiet i fråga förmår åstadkomma.

Det må vidare tillåtas mig erinra om att icke ens 1903 års förslag kunde tillvinna sig vederbörande auktoritetens förtroende. Om man grundligare läser igenom länsstyrelsernas utlåtanden däröfver, så skall

man finna, att ingen länsstyrelse hade ett fullständigt förtroende till detta förslag. De hafva visserligen ansett det välment och i många afseenden värdt att beaktas o. s. v., men detta är något helt annat än ett förtroendefullt förord för dess upphöjande till lag. Jag skall emellertid härmed taga mig friheten i korthet anföra, hvad de sagt, hvilka yttrat sig i mera bestämd form. Sålunda säger öfverståthållareämbetet i *Stockholms stad*:

»Öfverståthållareämbetet är alltså icke benäget att vänta sig synnerligen stora resultat af hela den föreslagna lagstiftningen»; landshöfdingeämbetet i *Stockholms län* säger, att syftet med denna lagstiftning torde, »svårligen kunna vinnas genom den föreslagna förordningen», och att endast genom »obligatorisk skiljedomsförfarande — — — arbetsinställelse vare sig från arbetsgifvare eller arbetare lär kunna förhindras»; landshöfdingeämbetet i *Uppsala län* meddelar, att »arbetsgifvare och arbetare hafva redt sig ganska bra på »egen hand», förut, och att erfarenheten inom länet icke gifver stöd för det antagandet, att kommitterades förslag om anställande af förlikningsmän ännu är af behovet påkalladt»; landshöfdingeämbetet i *Södermanlands län* säger, att det »ej vågar hoppas, att den föreslagna lagstiftningen om medling i arbetaretvister skall åtminstone under den närmaste framtiden medföra mera afsevärda verkningar till förebyggande af sådana tvister»; landshöfdingeämbetet i *Jönköpings län* anser med hänsyn till erfarenheterna i utlandet, att man »knappast vågar göra sig några större förväntningar om verkningarna af det nu föreliggande förslaget»; landshöfdingeämbetet i *Kalmar län* är »för öfrigt icke alldeles öfvertygadt, att ifrågavarande institution — den må anordnas på ena eller andra sättet — skall kunna uträtta det gagn, som därmed åsyftas»; landshöfdingeämbetet i *Skaraborgs län* säger, att man »ingalunda vågar hysa stora förhoppningar om lagbestämmelsers förmåga att förekomma och lösa tvister mellan arbetsgifvare och arbetare» och landshöfdingeämbetet i *Västernorrlands län* uttalar, att »föga förhoppning finnes för det antagandet, att statens mellankomst i medlande syfte skall kunna något uträtta».

Och att dessa myndigheters utlåtande skulle blifva gynsammare för 1906 års förslag, det har man ingen som helst anledning förmoda.

Landshöfdingeämbetet i Jönköpings län grundar i viss mån sitt utlåtande på de erfarenheter dylika lagar gifvit i utlandet. Och äfven jag tror, att man bör taga all hänsyn till dessa erfarenheter. Med hänvisning till en bilaga, som åtföljde det kommittébetänkande, hvilket låg till grund för 1903 års förslag, beder jag i detta hänseende få erinra om

»att särskild skiljedom på sista tiden förlorat kredit i *England*, åtminstone hvad de större konflikterna, intressetvisterna, beträffar», då under åren 1896—97 och 1898 reglerandet där skedde genom skiljedom i respektive 2, 1,6 och 1,9 samt genom medling eller förlikning i 3,1 och 4 procent af samtliga tvister, att hvad *Kanada* beträffar, dylik lag, så långt man har sig fullt bekant, visat sig »fullständigt resultatlös»; att en dylik lag i *Nya Sydwalet* »förblef så godt som en död bokstaf», tills han i mars 1896 upphörde att gälla; att »de flesta af dessa amerikanska lagar tyckas emellertid hafva föga utträttat», hvilket vill säga, att de i 1,5 procent af alla tvister fört förhandlingarna till ett lyckligt resultat; att »de jämförelsevis obetydliga resultat lagen i *Frankrike* hittills åstadkommit anses bero på »diverse förhållanden, som man genom nytt lagförslag, antaget i slutet af år 1900, sökt afhjälpa; att dylik lag af år 1900 i *Schweiz* »mottagits med så föga sympati af de organiserade arbetarna, att de sökt anlita allmän folkomröstning för att få den förkastad»; att de *tyska* industridomstolarne ännu icke ha förskaffat sig något synnerligen stort förtroende på intressetvisternas område, ehuru det visserligen befinner sig i tillväxt», hvilket vill säga, att 4-års-perioden 1893—1896 inträffade respektive 116, 131, 204 och 483 arbetsinställelser med respektive 3, 7, 13 och 18 eller 2,6, 5,4, 6 och 3,7 procent genom dessa domstolar uppnådda öfverenskommelser; att i *Italien* »endast uti 1 strejk af årets 217 hade ett kollegium inskridit och åvägbragt lönehöjning» och att i *Österrike* »vid den enda arbetsinställelse, vid hvilken lagen kommit till användning — — — misslyckades institutionen att åstadkomma uppgörelse» o. s. v.

(Samtliga ofvanstående citat äro ordagrant återgifna ur nyss omnämnda bilaga.)

Slutligen torde man ej böra förbise, att det nu framlagda lagförslagets antagande äfven förutsätter af Kungl. Maj:t förordnade förlikningsmän i de olika distrikten. Utan att ingå på några reflexioner angående vissa betänkligheter, som kunna göra sig gällande i afseende på ett sådant förordnande, kan man dock i lagförslagets beskaffenhet redan på förhand blifva fullt viss om att dessa förlikningsmän i allvarligare fall ingenting kunna uträtta, då de sakna hvarje allvarligt maktmedel att göra sin vilja åtlydd. Och att utan några som helst garantier för en motsvarande samhällsnyttig effektivitet ytterligare öka vår ämbetsmannakår och därmed statens utgifter, det kan jag icke finna förenligt med en god utveckling och hushållning.

Emellertid har jag med det sagda ingalunda velat afvisa all tanke om lagstiftning på detta område. Jag har endast velat visa, att det nu



föreliggande lagförslaget icke är af den beskaffenhet, att det bör upphöjas till lag. Och detta förnämligast på den grund, att det saknar en lags första förutsättning, nämligen förpliktelse till efterlefnad för afsedda parter.

Själff har jag två år å rad, nämligen vid 1904 och 1905 års lagtima riksdagar, motionerat om skrifvelse till Kungl. Maj:t i syfte att få ett lagförslag utarbetadt, som med ömsesidig, förpliktande verkan bestämde, huru förhandlingar skola föras samt tvister afgöras mellan å ena sidan arbetareorganisationer och å andra sidan arbetsgifvare, tillhörande eller icke tillhörande arbetsgifvareorganisationer. Och fortfarande är jag af den mening, att den anvisning, som jag i dessa motioner söker antyda, skall gifva någon ledning till fredliga och afgörande förhandlingar och tvisters afgörande mellan här afsedda parter.

På grund af det sagda och med hänsyn till frågans nuvarande läge, beder jag härmed vördsammast få anhålla,

att Riksdagen med afslag å Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 84, måtte i skrifvelse anhålla, det Kungl. Maj:t täckes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lag, innehållande sådana bestämmelser rörande förhandlingar och tvister om arbetsaftal, att ett rättsligt bindande slut i hvarje särskildt fall måtte kunna ernås.»

Herr *Johansson* anför i sin motion följande:

»I det förslag till lag angående medling i arbetstvister, hvilket i Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 84 framlagts för innevarande Riksdag, angifves i § 1, att de förlikningsmän, som i lagförslaget omförmålas, skulle hafva till uppgift att verka för lösning af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

Såsom framgår af de kommitterades yttrande, hvilka på uppdrag af Kungl. Maj:t granskat ifrågavarande lagförslag, har emellertid erfarenheten gifvit vid handen, att tvister såväl mellan arbetsgifvare inbördes som mellan olika grupper af arbetare kunna till sin innebörd och i sina verkningar vara fullt jämförliga med tvister mellan arbetsgifvare och arbetare (Se prop. sid. 30!). Vid sådant förhållande synes området för berörda förlikningsmäns verksamhet böra utvidgas till att omfatta jämväl tvister mellan arbetsgifvare och mellan olika grupper af arbetare, för så vidt dessa tvister angå eller hafva inverkan på arbetsförhållandena inom vederbörande förlikningsmans distrikt. Detta så mycket mer, som det ju enligt § 2 i lagförslaget skulle åligga förlikningsman att i allmänhet söka förekomma störande afbrott i arbetet, och ett sträfvande i sådan riktning i väsentlig mån skulle hindras,

Herr *Johans-*  
*sons* motion.

därest förlikningsmannen icke ägde befogenhet att söka åstadkomma medling vid alla slag af tvister, som kunna leda till dylika afbrott. Det torde, i motsats till hvad ofvannämnda kommitterade uppgifva, vara otvifvelaktigt, att tvister mellan arbetsgifvare eller mellan olika grupper af arbetare *kunna* vara af beskaffenhet att verka störande på arbetsförhållandena äfven utan att vara eller innan de utvecklats sig till konflikter mellan arbetsgifvare och arbetare.

Enligt § 7 i ofvannämnda lagförslag böra parterna i en arbetstvist, därest enighet icke på annat sätt kan vinnas, erhålla uppmaning att lämna en eller flera personer uppdrag att, efter pröfning af framkomna påståenden, skilja i tvisten. Ingen anvisning eller föreskrift meddelas emellertid rörande sättet för utseende af dylika skiljemän. Meranämnda kommitterade hafva härom (sid. 34) yttrat, att det väl hade varit önskvärdt, att i detta och andra hänseenden vissa bestämda regler hade kunnat föreskrivas, men de hafva icke dess mindre funnit lämpligast, att parterna härutinnan tills vidare lämnades full frihet. Mot detta resonemang kan emellertid med skäl invändas, att parterna visserligen bära äga fullständig frihet att med hvarandra i dylikt fall öfverenskomma, såsom de finna lämpligast, men att just för det fall, att olika meningar här yppas och icke i annan riktning kunna sammanjämkas, anvisning bör i lagen meddelas rörande såväl lämpliga antalet skiljemän som ock sättet, hvarpå de böra utses. Härigenom skulle tvifvelsutän i åtskilliga fall en anledning till nya tvistigheter kunna undanröjas, och synes därför § 7 i lagförslaget böra erhålla ett tillägg i ofvannämnda syfte. Det lämpligaste antalet skiljemän torde för de fall, där parterna ej anorledes öfverenskomma, vara 5, och torde de böra utses på sådant sätt, att hvardera af de tvistande parterna väljer två, samt att den femte skiljemannen, som tillika bör vara ordförande, utses af de fyra först valde eller, därest dessa ej kunna enas, af öfverexekutor i den ort, hvarest förlikningsmannen är bosatt.

På grund af hvad sålunda anförts, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen, med godkännande i öfrigt af Kungl. Maj:ts förslag till lag angående medling i arbetstvister, ville besluta, att §§ 1 och 7 i nämnda lag skola hafva följande lydelse:

### § 1.

För hvart och ett af de distrikt, i hvilka riket för sådant ändamål af Konungen indelas, förordnar Konungen en förlikningsman med uppgift att verka för lösning af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare äfvensom mellan olika arbetsgifvare inbördes och mellan olika grupper

af arbetare, för så vidt dessa tvister angå eller hafva inverkan på arbetsförhållandena inom distriktet.

§ 7.

Kan icke — — — — (= Kungl. Maj:ts förslag) — — — — —  
— — de tvistande emellan.

Därest de tvistande icke annorledes öfverenskomma, skola skiljemännen vara 5 och utses på det sättet, att 2 väljas af hvardera parten, hvarefter den femte, som tillika blir ordförande, utses af de sålunda valde eller, om de ej kunna enas, af öfverexekutor i den ort, hvarest förlikningsmannen är bosatt.»

I skrifvelse den 8 maj 1899 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes efter erforderlig utredning taga under öfvervägande frågan om inrättande af förliknings- och skiljenämnder i intressetvister mellan arbetsgifvare och arbetare samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, som kunde finnas påkallade. De särskilda kommitterade, som fingo i uppdrag att utarbета förslag till bestämmelser i ämnet, ansågo, att lämplig utväg att förekomma eller lösa tvister mellan arbetsgifvare och arbetare i första hand vore att söka i särskilda nämnder för olika yrkesgrenar, på förhand upprättade genom fri öfverenskommelse mellan arbetsgifvare och arbetare inom hvarje särskild näringsgren, men att därförutom borde finnas någon institution, på förhand anordnad genom statens försorg och direkta åtgörande, som kunde verka för uppkommande tvisters biläggande, där icke särskild nämnd redan finnes upprättad genom parternas öfverenskommelse. Enligt kommitterades uppfattning borde parterna i en arbetstvist icke tvingas att åvägabringa ett förliknings- eller skiljeförfarande, utan borde tvistens lösning åstadkommas genom medling uteslutande på frivillighetens väg, och denna medling ansågs böra omfatta såväl intresse- som rättstvister.

Utskottets  
yttrande.

På grundvalen häraf var det förslag till lag angående medling i arbetstvister upprättadt, som af Kungl. Maj:t framlades för 1903 års Riksdag. Detta förslag, som i hufvudsak godkändes af Andra Kammaren, vann emellertid ej bifall inom Första Kammaren, där förslaget dock af åtskilliga talare förordades och vid den votering, som om dess första paragraf anställdes, af afgifna 135 röster samlade kring sig ett så stort antal röster som 59.

Då emellertid behovet af en lagstiftning med ändamål att förebygga uppkomsten af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare liksom ock att främja dylika tvisters begränsande och biläggande allt fort-

farande framträdde med oförminskad styrka, och då det senaste årets omfattande och uppslitande strider mellan arbetare och arbetsgivare, ödeläggande för såväl den ena som den andra parten, än mera ådagalagt nödvändigheten af att en lag angående medling i arbetstvister snarast möjligt komme till stånd, ansåg sig Kungl. Maj:t böra uppdraga åt särskilda, under sistlidet år utsedde kommitterade att företaga en granskning af 1903 års lagförslag, för att detta skulle kunna, möjligen i någon omarbetad form, ånyo föreläggas Riksdagen. Efter verkställd granskning afgåfvos kommitterade förslag i ämnet, hvilket förslag af Kungl. Maj:t med vissa mindre jämkningar genom förevarande proposition nu framlagts för Riksdagen.

Ifrågavarande lagförslag, som från rättslig synpunkt undergått granskning i högsta domstolen och därvid lämnats utan anmärkning, ansluter sig i sina hufvudgrunder till det vid 1903 års riksdag i ämnet framlagda lagförslaget och inskränker sig sålunda till vissa åtgärder, som åsyfta att söka förmå arbetsgivare och arbetare att på frivillighetens väg lösa uppkommande arbetstvister antingen genom öfverenskommelse eller genom deras hänskjutande till skiljedom. Till vinnande af detta mål ifrågasättes, att för särskilda distrikt inom landet skola tillsättas offentliga, af Konungen utsedde funktionärer med uppdrag att verka i antydda syftet.

Utskottet anser, i likhet med Riksdagens förut och Kungl. Maj:ts nu gjorda uttalanden, det vara uppenbart, att behof förefinnes af ett statens ingripande i ändamål att bidraga till förekommande eller lösande af tvister emellan arbetsgivare och arbetare. Nu ifrågavarande lagförslag kan väl, enligt utskottets mening, ingalunda ensamt anses tillräckligt för att verka till lösning af uppkommande arbetskonflikter; det lär icke kunna förväntas erhålla nödig effektivitet utan i förening med särskilda bestämmelser såväl om arbetsgivare- och arbetareorganisationernas rättsliga ställning som äfven om rättsligt bindande arbetsaftal. Om än alltså, enligt utskottets uppfattning, det varit högeligen önskligt, att dessa frågor samfällt redan nu kunnat vinna sin lösning, anser utskottet i allt fall hinder ej böra möta för förslagets antagande. Behovet af en lag rörande medling i arbetstvister har visat sig synnerligen trängande och, då det föreliggande förslaget torde kunna komma att äfven under nuvarande förhållanden verka till något gagn, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka frågans undanskjutande i afvaktan på den slutliga lösningen af de ofvan omförmälda sociala spörsmålen. Då emellertid Riksdagen förut hos Kungl. Maj:t påkallat utredning af dessa frågor,

anser sig utskottet böra i detta sammanhang uttala önskvärdheten af att denna utredning så mycket som möjligt påskyndas, samt att de lagförslag, som af utredningen kunna framgå, måtte så snart ske kan och helst till nästa Riksdag framläggas.

Den viktigaste förändringen, som vidtagits i det år 1903 framlagda lagförslaget, är att tvister mellan olika grupper af arbetare undantagits från förlikningsmannens ingripande. Motivet härför har af kommitterade angifvits vara, att det allmänna saknade anledning att ingripa i tvister vare sig mellan olika arbetsgifvare eller mellan olika grupper af arbetare, förr än dessa tvister utvecklats till konflikter mellan arbetsgifvare och arbetare, enär de först då blefve af beskaffenhet att verka störande på arbetsförhållandena. I den af herr Johansson afgifna motionen påyrkas emellertid införande i lagen af bestämmelser om, att förlikningsmannens verksamhet skall omfatta jämväl tvister mellan olika grupper af arbetare äfvensom mellan arbetsgifvare inbördes, för så vidt dessa tvister angå eller hafva inverkan på arbetsförhållandena inom distriktet.

Vid behandlingen inom Riksdagen af 1903 års lagförslag framställdes icke någon anmärkning mot att låta förlikningsmannens verksamhet omfatta jämväl tvister mellan olika grupper af arbetare, hvilka tvister ansågos till sin innebörd och sina verkningar kunna vara fullt jämförliga med tvister mellan arbetsgifvare och arbetare. Under sådana förhållanden synas tillräckliga skäl icke föreligga att nu utesluta berörda bestämmelse, och då i så fall likställigheten på detta område torde kräfvä, att tvister mellan arbetsgifvare inbördes, därest de kunna inverka på arbetsförhållandena, äfven böra falla under förlikningsmannens verksamhet, har utskottet ansett sig böra tillstyrka en förändring i lagförslagets 1 § i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad motionären herr Johansson föreslagit.

Samme motionär har vidare ifrågasatt, att till lagens bestämmelser i 7 § om arbetstvisters hänskjutande till skiljemän borde fogas bestämda föreskrifter om antalet af de skiljemän, som skola utses, och sättet för deras utseende, hvilka regler skulle gälla, då parterna icke för visst fall på annat sätt öfverenskomme. Utskottet anser skäl ej förefinnas att, innan lagen någon tid hunnit verka och erfarenhet om dess tillämpning vunnits, meddela bestämda föreskrifter uti ifrågavarande hänseende. I hvarje fall kan den af motionären föreslagna bestämmelsen icke i sin nuvarande affattning tillstyrkas.

Utöfver den anmärkning mot lagförslagets första paragraf, som, enligt hvad ofvan nämnts, ansetts böra föranleda en förändrad lydelse af denna paragraf, har utskottet vid granskning icke funnit något att erinra emot den föreslagna lagens bestämmelser.

På grund af det anförda får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen må, med afslag å herr Nissers motion, n:o 39, och herr Råfs motion, n:o 154, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition samt herr Johanssons motion, n:o 156, för sin del antaga följande förslag till

## Lag

angående medling i arbetstvister.

Härigenom förordnas som följer.

**Kungl. Maj:ts förslag:**

1 §.

För hvart och ett af de distrikt, i hvilka riket för sådant ändamål af Konungen indelas, förordnar Konungen en förlikningsman med uppgift att verka för lösning af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

**Utskottets förslag:**

1 §.

För hvart och ett af de distrikt, i hvilka riket för sådant ändamål af Konungen indelas, förordnar Konungen en förlikningsman med uppgift att verka för lösning af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, *så ock af tvister mellan arbetsgifvare inbördes och mellan olika grupper af arbetare, för så vidt dessa tvister angå eller hafva inverkan på arbetsförhållandena inom distriktet.*

2 §.

Förlikningsman åligger:

att med synnerlig uppmärksamhet följa arbetsförhållandena inom distriktet;

att, i de fall och på det sätt i denna lag sägs, lämna sin medverkan till biläggande af arbetstvister, som inom distriktet uppstå; samt

att eljest, på anmodan, gå arbetsgifvare och arbetare till handa med upplysningar och råd i fråga om öfverenskommelser, som afse arbets-

förhållandet och äro ägnade att främja ett godt förhållande mellan arbetsgifvare och arbetare samt förekomma störande afbrott i arbetet.

### 3 §.

Har inom distriktet uppkommit arbetstvist af den beskaffenhet, att den medfört eller synes hota medföra arbetsinställelse af större betydelse, bör förlikningsmannen genom personligt besök å den plats, där tvisten utbrutit, eller på annat sätt träda i förbindelse med de tvistande, göra sig noga underrättad om, hvori tvisten består, hemställa till de tvistande att i afbidan på tvistens lösning icke vidtaga, vidhålla eller utvidga arbetsinställelse, inbjuda dem att, själfva eller genom utsedda ombud, å bestämd tid och plats sammankomma till förhandling med hvarandra inför förlikningsmannen samt söka att under dessa förhandlingar, hvilka anordnas på sätt lämpligast synes, åvägabringa tvistens lösning.

Anser förlikningsman det erforderligt, eller påkallas sådant af någon af de tvistande, utser förlikningsmannen, efter samråd med de tvistande och sedan tillfälle lämnats dem att afgifva förslag, särskilda sakkunniga att med förlikningsmannen utgöra en nämnd för medlingens utförande.

### 4 §.

Hvad i nästföregående paragraf är stadgadt afser icke arbetstvist, som uppstått inom näringsgren, industriell anläggning eller arbetsföretag, där särskild förhandlings-, förliknings- eller skiljenämnd är upprättad, med mindre de tvistande å båda sidor påkalla förlikningsmannens mellankomst, eller förhållandena göra sannolikt, att den särskilda nämnden icke varder för tvistens biläggande anlita.

### 5 §.

Skulle i tvist, som kommit under förlikningsmans behandling, de tvistande å endera sidan eller å båda underlåta att efterkomma till dem af förlikningsmannen skriftligen gjord inbjudan att å bestämd tid och ort med hvarandra sammankomma till förhandling inför förlikningsmannen eller nämnden, skall förlikningsmannen skriftligen meddela de tvistande, att han fortfarande är beredd att medla i tvisten, därest hans biträde i sådant afseende påkallas. Under fortsatt arbetsinställelse eller där förlikningsmannen eljest finner sådant lämpligt, må han

jämväl med vissa mellantider förnya sitt erbjudande att medla mellan de tvistande på sätt i 3 § sägs.

## 6 §.

De förhandlingar, som af förlikningsmannen eller nämnden anordnas med och mellan de tvistande, skola i främsta rummet hafva till syfte att åvägabringa en öfverenskommelse i enlighet med anbud eller förslag, som under förhandlingarna kunna blifva framställda från de tvistande själfva; ankommande därvid på förlikningsmannen eller nämnden att, om och i den mån sådant kan anses ägnadt att befordra en god lösning af tvisten, hemställa om de jämkningar eller medgifvanden, som för ändamålet kunna synas lämpliga.

## 7 §.

Kan icke på sådant sätt enighet vinnas, må förlikningsmannen eller nämnden uppmana de tvistande att lämna en eller flera personer, hvarkas utlåtande de tvistande utfästa sig att efterkomma, uppdrag att, efter pröfning om och i hvilken mån de från ena eller andra sidan framkomna påståendena må vara befogade och på hvilket sätt följaktligen den föreliggande tvisten rättast bör lösas, skilja de tvistande emellan.

## 8 §.

Vilja de tvistande hänskjuta saken till sådant afgörande, som i 7 § sägs, har förlikningsmannen eller nämnden att, i den mån sådant finnes behöfligt, söka utjämna de meningsskiljaktigheter, som kunna uppstå i fråga om den eller de personer, åt hvilka det i nämnda paragraf omförmälda uppdrag skall lämnas; och åligger det förlikningsmannen särskildt att på de tvistandes vägnar lämna den eller dem, som blifvit utsedda, underrättelse om uppdraget samt att i öfrigt tillhandagå med de åtgöranden, som kunna verka därtill, att det af de tvistande önskade afgörandet må komma till stånd.

Ej må förlikningsman själf åtaga sig uppdrag, hvarom nu är sagdt.

## 9 §.

Utlåtande, hvarom förmäles i 7 §, skall afgifvas skriftligen och af detsamma ett exemplar genast och utan lösen till hvardera sidan samt till förlikningsmannen utlämnas.



10 §.

I fråga om rättsverkan, som må tillkomma öfverenskommelser, utfästelser eller andra beslut, som af de tvistande ingås eller fattas under förhandlingar, hvilka enligt denna lag äga rum, gäller, allt efter beslutens innehåll och det sätt, hvarpå de tillkommit, hvad allmän lag förmår.

11 §.

Omfattar utbruten tvist mera än ett distrikt, skall det åligga de förlikningsmän, hvilkas distrikt beröras af tvisten, att, så fort ske kan, härom äfvensom, såvidt möjligt, angående tvistens omfattning insända underrättelse till Konungen, som förordnar förlikningsman att i tvisten medla.

12 §.

Där sådant i särskilda fall finnes lämpligt, äger Konungen uppdraga åt annan än den jämlikt 1 § förordnade förlikningsmannen att såsom förlikningsman medla i uppkomna arbetstvister.

13 §.

Förlikningsman skall föra dagbok angående hvad som förefaller i de tvister, hvilka blifva föremål för åtgärd enligt denna lag. Öfverenskommelser, utfästelser eller andra beslut, som af de tvistande ingås eller fattas, så ock utlåtande, som enligt 7 § afgifves, skola i nämnda dagbok fullständigt intagas eller densamma biläggas.

Under hvarje kvartal skall förlikningsman till kommerskollegium insända berättelse om sin verksamhet under det närmast föregående kvartalet och förloppet af de tvister, som under detsamma kommit under hans handläggning, i hvilken berättelse jämväl bör lämnas redogörelse för upprättade förhandlings-, förliknings- och skiljenämnders verksamhet, för så vidt förlikningsmannen härom kunnat förskaffa sig kännedom.

Berättelsen skall genom kommerskollegiets försorg till trycket befordras.

14 §.

Närmare föreskrifter rörande förlikningsmännens verksamhet meddelas i instruktion, som utfärdas af Konungen.

15 §.

Angående ersättning till förlikningsman och ledamöter i sådan nämnd, som i 3 § andra stycket afses, varder särskildt stadgad.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1907.

---

Stockholm den 1 maj 1906.

På det sammansatta utskottets vägnar:

T. ZETTERSTRAND.

---